

Motion till riksdagen

1988/89:Sf307

av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c)
Grundtryggheten för pensionärer m.m.

I denna motion föreslår vi att riksdagsbeslutet om att slopa friåret i sjukvården för pensionärer upphävs. Vi föreslår att forskningsinsatserna kring åldrandet skall intensifieras och att åldersfaktorn ges större tyngd i kommunalskatteutjämningen vid fördelningen av resurser över landet. Ett åtgärdsprogram för att öka attraktiviteten i utbildningar som leder fram till serviceyrken inom äldreomsorgen föreslås också. Vidare föreslås att de s.k. undantagandepensionärerna får rätt till pensionstillskott som andra folkpensionärer och att insatserna för att höja pensionerna inriktas mot att höja pensionerna i första hand för pensionärer med lägst pension.

Lika tillgång

Enligt statistiken blir antalet äldre allt fler. Det är viktigt att samhället har beredskap för att möta de ökade behov som följer därav för att klara omsorgen om våra äldre. Inte minst viktigt är det att en framförhållning på detta område tar sikte på att alla äldre oavsett var man bor i landet skall få lika tillgång på vård och omsorg. Det gäller då framför allt att observera hur åldrefördelningen är över landet.

Kalmar län har flest äldre i landet

Kalmar län är det län i landet som tillsammans med Jämtland har flest pensionärer per tusen invånare.

Samtidigt som den totala befolkningen i länet successivt minskar, har antalet gamla, särskilt de över 80 år, ökat i Kalmar län. 1987 fanns 11 347 personer i länet, som var äldre än 80 år. En jämförelse med rikets åldersfördelning visar att Kalmar län är underrepresenterat i åldersgrupperna 16–24 år och 25–44 år, men däremot överrepresenterat i åldersgrupper över 45 år och särskilt över 65 år. Andelen pensionärer, 65 år och äldre, i länet uppgår nu till 20,3 % medan genomsnittet för riket är 17,7 %. Högst andel har Högsby kommun med nära 26 % och där var fjärde invånare således uppnått pensionsåldern och Borgholms kommun med 24,5 %. Av bifogad tabell framgår fördelningen i länet. Diagrammet visar länets åldersstruktur. (Bilaga).

Skall Kalmar läns äldre få en med övriga landet likvärdig omsorg krävs det att reformverksamheten runt samhällets insatser utformas rättvist över landet med särskild hänsyn till de områden som genom åldersstrukturen får ett jämförelsevis högre åtagande. Av detta följer att insatser från statens sida

för att förbättra utvecklingen för äldre och sjuka i allmänhet är särskilt viktigt för län med hög andel äldre som Kalmar län.

Mot. 1988/89
Sf307

Återinför friåret

I det senare fallet har klara försämringar genomförts som därmed har drabbat Kalmar län särskilt hårt. Ett sådant exempel är riksdagsbeslutet under hösten att slopa friåret för pensionärerna i sjukvården.

Beslutet att slopa friåret i sjukvården för äldre gör att länets resurser ytterligare kommer att ansträngas genom ökade socialbidragskostnader och annat när många enskilda inte klarar av den situation de ställs inför när friåret nu har tagits ifrån dem. Genom slopandet av friåret blir det helt klart betydligt svårare för Kalmar läns kommuner att se till att de äldre skall kunna ha sin bostad kvar när de blir sjuka och vistas på sjukhus.

Risken är att tryggheten att ha bostaden och hemmet kvar att flytta tillbaka till, när sjukdomsperioden på sjukhus är över och tillfrisknandet nåtts, nu går förlorad för de sjuka pensionärerna i Kalmar län. Avsaknaden av denna vetskap får också direkt negativ inverkan på tillfrisknandet.

Genom beslutet att slopa friåret har en viktig faktor för tillfrisknandet ryckts undan för de äldre i Kalmar län. En förlorad trygghet har blivit följden liksom direkt försämrat sjukdomspanorama med ökat lidande och förlängda vårdtider på institutioner för den enskilde som följd. Det ökar i sin tur trycket på landstingets redan hårt ansträngda resurser.

Den överväldning av kostnader från staten till kommunerna och landstinget som nu har blivit följden av riksdagens beslut strider mot riksdagens uttalade mål om rättvisor och resursfördelning ur regionalpolitisk synvinkel. Beslutet om att slopa friåret måste därför rivas upp. Pensionärerna har sin klara rätt att få ha ett friår kvar i sjukvården.

Forskningsinsatser kring åldrandet

Skall länets alla invånare tillförsäkras standard i nivå med alla övriga i landet krävs det att reformarbetet för att möta de ökade behoven på äldreområdet intensifieras. Fortfarande saknar vi mycket kunskaper om äldres situation i dag. Den forskning som bedrivs i Sverige har pågått under mycket kort period, drygt 10 år. Detta medför att de beslut som fattas rörande äldre i stor omfattning sker utan basfakta när det gäller äldres sjukdomspanorama. För att i framtiden kunna fatta de rätta besluten om utformningen av omsorgerna för de äldre krävs det därför ökade kunskaper om åldrandet. Vi föreslår därför att regeringen får i uppdrag att pröva hur forskningsinsatserna kring åldrandet kan förstärkas så att beslut kan fattas och insatser ske utifrån en adekvat kunskapsnivå. Med ökade och rätta kunskaper blir det lättare för alla vårdansvariga institutioner och myndigheter i Kalmar län att fullfölja sin viktiga uppgift gentemot våra äldre.

Åldersfaktorn i skatteutjämningen

Särskilt stora anspråk på resurser ställs i områden där antal åldringar är stort. Därför är det nödvändigt att samhället har en övergripande och offensiv

strategi för ett effektivt resursutnyttjande i vård och omsorg över huvud taget. Rent allmänt krävs att långtidssjukvården har möjlighet att ta hand om färdigbehandlade i akutsjukvården. Det måste finnas tillräckliga resurser i lokala sjukhem, ålderdomshem, servicehus och gruppboende. Hemtjänsten måste också ha resurser så att den kan ta emot och ge service för alla som vill och kan bo i den ursprungliga bostaden.

Ett särskilt ansvar har staten för att se till att den allmänna målsättningen också kan tillgodoses i områden där behoven är särskilt stora. Därför krävs det att resurserna från staten fördelas på ett sådant sätt att hänsyn tas till de ökade behov som finns i de utsatta områdena. Åldersfaktorn måste därför väga tungt vid en utformning av det kommunala skatteutjämningsystemet. Detta bör ges regeringens till känna.

Uppvärdera vård- och serviceyrkena

Problemet att rekrytera kunnig personal till vård och serviceyrken blir också särskilt kännbart för län med hög andel äldre. Till de allmänna rekryteringsproblemen i Kalmar län kommer det faktum att framför allt den yngre generationen flyttar från länet, vilket gör rekryteringssituationen till vård än besvärligare.

För att underlätta rekryteringssituationen i Kalmar län föreslår vi att ett åtgärdsprogram tas fram i landet för att öka attraktiviteten i utbildningar som leder fram till vård- och serviceyrken inom äldreomsorgen. Ett sådant program måste innefatta åtgärder för att öka utbildningskapaciteten, förstärka kvaliteten i utbildningen, öka fortbildningsinsatserna och möjligheterna till utveckling i jobbet.

Förstärk villkoren för de sämst ställda pensionärerna

Skall de äldre i Kalmar län få lika och rättvisa villkor med andra så krävs det också att orättvisorna i pensionssystemet tas bort. En allmän inriktning bör vara att förstärka pensionerna på ett sådant sätt att grundtryggheten för alla stärks. Det gör den om insatserna inriktas mot att höja de lägsta pensionerna i första hand. En sådan inriktning skulle gynna Kalmar län.

Undantagandepensionärerna

En särskilt utsatt grupp som är rikligt företrädd i Kalmar län är de s.k. undantagandepensionärerna. Vi föreslår att riksdagen nu fattar beslut om att också denna grupp får rätt till den förstärkning av folkpensionen som pensionstillskottet utgör.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att upphäva sitt beslut att slopa ålderspensionärernas friår i sjukvården.

[att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att forskningsinsatserna kring åldrandet förstärks.]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om att större hänsyn skall tas till åldersfaktorn vid utformningen av den kommunala skatteutjämningen och fördelningen av resurser för vård och omsorg om äldre över landet,²]

[att riksdagen hos regeringen begär att ett åtgärdsprogram för att öka attraktiviteten i utbildningar som leder fram till serviceyrken inom äldreomsorgen tas fram,¹]

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om att stärka grundtryggheten för de sämst ställda pensionärerna,

3. att riksdagen beslutar att alla pensionärer med låg eller ingen ATP tillerkänns pensionstillskott.

Stockholm den 23 januari 1989

Agne Hansson (c)

Marianne Jönsson (c)

¹ 1988/89:So254

² 1988/89:Fi306

Tabell

Andelen pensionärer i länets kommuner (65 - w år) 1987

	%
Västervik	20,8
Vimmerby	20,2
Hultsfred	22,2
Högsby	25,9
Oskarshamn	18,9
Mönsterås	19,2
Nybro	20,9
Emmaboda	20,3
Kalmar	18,4
Torsås	23,5
Mörbylånga	18,6
Borgholm	24,5
 Kalmar län	 20,3
 Riket	 17,7

Diagram Kalmar läns åldersstruktur 1987

